

5

## CULTURA, LLENGUA I ORGANITZACIONS ASSOCIATIVES

### RESUM

El pressupost del 2009 del Govern de les Illes Balears destinat a cultura ha augmentat en xifres absolutes, ja que enguany s'hi han destinat 8.500.905 euros. El pressupost ha augmentat 4.822.671 euros respecte de l'any anterior. Per illes, els pressuposts dels consells insulars també han augmentat. Pel que fa a les arts plàstiques, hem diferenciat entre la programació institucional i la programació comercial: als museus i a les fundacions es manté el nombre de visitants; hi ha pujades i baixades concretes, però poc significatives, i en el cas de les entitats comercials el nombre d'exposicions també s'ha mantingut amb canvis mínims. En l'àmbit musical, es mantenen tots els festivals de música que s'han fet al llarg d'aquests anys. Les discogràfiques mantenen les edicions de discs compactes. La Fira del Disc ha arribat a la desena edició, amb tot un seguit d'actuacions i estands. La publicació de llibres de creació literària augmenta en totes les categories respecte de l'any 2008, excepte en el cas del nombre de fullets editats, així i tot en tenim una ínfima representació en l'àmbit estatal. D'altra banda, les dades corresponents als dipòsits legals dels consells insulars han disminuït en tots els casos pel que fa a les dades de fulls i fullets, en canvi per als llibres registrats als dipòsits legals hi ha augmentats a tots els consells insulars. En el cas del teatre, l'any 2009 es registren canvis quant al nombre d'espectadors registrats, encara que les oscil·lacions depenen del teatre en concret. Es registren canvis notablement positius en l'augment d'espectadors, especialment al Teatre Municipal d'Alaró, al Cafè Teatre Sans, al Teatre Municipal d'Artà i al Teatre Municipal de Manacor. Quant a la projecció a l'exterior, la Direcció General de Cultura ha participat en denou actuacions per Espanya (dotze més que l'any passat). En el món del cinema tenim un petit descens en el nombre d'espectadors (3,5% menys que l'any anterior), però es manté la recaptació; per tant, han pujat els preus de les entrades. Pel que fa al consum dels mitjans de comunicació, la televisió continua capdavantera, amb una audiència acumulada de 845 punts. Amb relació a la comunicació escrita, els diaris Última Hora i Diario de Mallorca són els líders (tot i que mostren un lleu descens en la mitjana de tiratge respecte del 2008), i en ràdio ho són Los 40 Principales i Mallorca FM SER.

La presència de la llengua catalana en el sistema escolar i la confiança, per part dels estudiants, del seu ús acadèmic, continua consolidant-se. Així, l'indicador de l'ús del català en les proves de selectivitat en el mes de juny ens mostra una millora anual de 0,4 punts percentuals i en els darrers cinc anys la millora del percentatge és de 7 punts. En el curs 2008-2009 el percentatge d'ús del català és majoritari i és del 77,2%.

### 5.1.

#### INTRODUCCIÓ

El Per a aquesta nova edició de la memòria s'inclouen una sèrie de dades noves facilitades per l'IBESTAT. Aquestes dades indiquen la despesa anual total en cultura respecte del total de despeses i la distribució de la despesa en cultura respecte de les diferents àrees culturals. Fan referència als anys 2006, 2007 i 2008, darreres dades disponibles a partir d'abril de 2010. Concretament, la despesa total en cultura a les Illes Balears de l'any 2008 registra 417,3 milions d'euros, respecte de 13.434,7 milions d'euros sobre el total de despeses. Aquestes xifres representen una despesa en cultura respecte del total de despeses del 3,11% durant el 2008. En la variació respecte dels dos anys anteriors es nota una tendència decreixent de la despesa percentual en cultura a les Illes Balears, ja que el 2007 es registra un 3,21% i el 2006 un 3,66%, respecte del total de despeses. (Vegeu el quadre AIII-38.)

D'altra banda, i amb referència a la despesa anual total en cultura i les mitjanes respectives segons l'àrea cultural, es registren sumes consecutivament decreixents en el període 2006-2008. És a dir, es registra com any rere any es du a terme una despesa més petita en cultura. L'any 2008 la despesa en

cultura total per part de tota la població de les Illes Balears ha estat de 417,3 milions d'euros, aquesta dada resulta molt diversa si es desglossa segons les àrees culturals. Els àmbits que registren una despesa més elevada són l'equipament i l'accés audiovisual de tractament de la informació i la despesa destinada al tractament de la informació i Internet, amb 126,6 milions d'euros; després hi hauria tots els serveis culturals que no són espectacles, amb una despesa de 74 milions d'euros. També registren una despesa elevada els equipaments audiovisuals, fotogràfics i cinematogràfics, amb un cost de 58 milions d'euros. Els àmbits culturals que el 2008 generen menys despesa són els béns de suport per al registre d'imatge, so i dades, amb una despesa de 17,6 milions d'euros, i la despesa en altres béns i serveis, que suposa un cost de 21,8 milions d'euros.

La variació de despesa segons l'àrea cultural respecte dels anys anteriors, registra quantitats diferenciades, aquelles àrees que augmenten són la despesa en llibres no de text, en espectacles, en equipament de tractament de la informació i Internet i altres béns i serveis. En canvi la despesa en publicacions periòdiques, en serveis culturals que no siguin espectacles, en equipament audiovisual, fotogràfic i cinematogràfic i en béns de suport per al registre d'imatge, so i dades disminueix el 2008 respecte del 2007. Les variacions que el 2008 segueixen la mateixa tendència que segueixen el 2007 respecte del 2006 són: la despesa en publicacions periòdiques i en serveis culturals que no siguin espectacles (baixa) i la despesa en espectacles i en equipament per al tractament de la informació i Internet (puja). (Vegeu el quadre AIII-39.)

Pel que fa a la despesa mitjana per llar, per persona i per unitat de consum, es registra una tendència semblant a la del cost total. Els sectors en què més es gasta són, en primer lloc, els equipaments de tractament de la informació i Internet: la despesa mitjana anual per llar és de 314,8 euros, la despesa mitjana anual per persona és de 120,1 euros i la despesa mitjana anual per unitat de consum és de 181,8 euros; en segon lloc hi ha els serveis culturals que no són espectacles: es gasten de mitjana anual 184,1 euros per llar, 70,3 per persona i 106,4 per unitat de consum. Les àrees que registren menys despesa són els béns de suport de registre d'imatge, so i dades: amb una despesa mitjana anual de 43,7 euros per llar, 16,7 per persona i 25,2 per unitat de consum, i altres béns i serveis, amb una despesa mitjana anual de 54,3 euros per llar, 20,7 per persona i 31,4 per unitat de consum.

## 5.2.

### ELS PRESSUPOSTS

El pressupost del 2009 de la Direcció General de Cultura del Govern de les Illes Balears ha estat de 8.500.905 euros. En termes absoluts, ha augmentat 4.822.671 euros respecte de l'any anterior. (Vegeu el quadre AIII-40.)

L'any 2009, el pressupost destinat a cultura del Consell Insular de Mallorca va ser de 24,5 milions d'euros i va suposar el 6,90% del total del pressupost del Consell. El Consell Insular de Menorca va dedicar 5,3 milions d'euros a la cultura,

xifra que representa un 7% del total del pressupost de la institució i supera en 652 mil euros el valor del 2008. El Consell Insular d'Eivissa va destinar un pressupost de cultura d'1.160.195,86 euros el 2009, i el Consell Insular de Formentera una quantitat de 722.894,12 euros. (Vegeu el quadre AIII-41.)

## 5.3.

### LES ARTS PLÀSTIQUES

Aquest apartat es pot dividir en dos àmbits: la programació institucional i la programació comercial.

#### 5.3.1. LA PROGRAMACIÓ INSTITUCIONAL, LES FUNDACIONS I ELS MUSEUS

Al Casal Solleric, durant l'any 2009, es varen dur a terme 28 exposicions, tres més que l'any anterior, repartides en els diferents espais: la planta baixa, l'entresòl, la planta noble, la sala vermella i el pati.

Pel que fa al centre civicocultural Ses Voltes, s'hi varen fer un total de nou exposicions, una més que el 2008. A causa d'aquest augment, el nombre de visitants d'aquest centre s'ha incrementat al llarg dels anys i ha arribat durant el 2009 a les 47.836 persones, de manera que se superen els 39.860 que hi passaren l'any passat.

A la Llotja no s'hi han fet exposicions perquè l'edifici està en procés de restauració. En preparen la reobertura per al 2011.

L'Obra Social de Sa Nostra va dur a terme un total de 53 exposicions repartides per les diverses sales de què disposa a les Illes. Al Centre Cultural de Palma es varen fer 14 exposicions, de les quals les exposicions educatives tenen un major reclam respecte de les de pintura i art. I a la part forana s'ha fet un sola exposició. A Menorca, sumant les sales de cultura de Maó i Ciutadella més altres espais de col·laboració, es varen fer un total de 26 exposicions. A la Sala de Cultura d'Eivissa i a la de Formentera en conjunt es varen dur a terme 11 exposicions.

Pel que fa a la Fundació La Caixa, segons les dades de l'Obra Social per a les Illes Balears, les exposicions culturals d'art i objectes artístics fetes al Caixa Fòrum de Palma sumen un total de nou exposicions. D'altra banda, s'han realitzat dos cicles de cinema, nou cicles de conferències i tres esdeveniments de cursos i seminaris. Pel que fa a l'activitat musical, durant el 2009 s'han realitzat activitats de diferent naturalesa, entre les que destaquen els concerts del cicle Diversons, els concerts de la Temporada musical CaixaFòrum, un cicle de música filmada, entre altres cursos i tallers musicals. (Vegeu el quadre AIII-42.)

El 2009 varen passar pel Museu de Mallorca un total de 7.962 visitants, una xifra que decreix en gairebé 18.000 visitants respecte de l'any passat, ja que cal tenir present que tant el Museu de Mallorca com la Secció Etnològica a Muro varen estar tancats durant la major part del 2009. La xifra de visitants del Museu Etnològic de Muro durant el 2009 ha estat de 329, quantitat que descendeix en 2.332 persones. El nombre d'obres de la

col·lecció queda repartit en els diversos fons que té el Museu: el fons arqueològic, el fons de belles arts, el fons etnogràfic, el fons fotogràfic, el fons documental, el fons bibliogràfic i les arts decoratives i industrials.

El Museu de Lluc va rebre un total de 17.931 visites, dada que representa 3.369 persones menys que el 2008. El fons del Museu té un total de 2.758 peces de diversos autors, entre els quals destaquen: Gabriel Femenias Maura, Gregori Bauçà, Joan Miró, Montesinos, Santiago Rusiñol, Joan Miralles, Ricard Anckermann, Nadal de Can Bernardí Nou, Antònia i Andreu de s'Aranjassa, M. Garcies i Joan Guerra. La col·lecció està inventariada segons les diferents obres del Museu: arts decoratives; arqueologia, peces que han estat estudiades i publicades en la seva majoria per P. Cristòfol Veny; condecoracions i altres objectes d'autoritats; exvots; imatgeria; instruments musicals tradicionals; un mapa, estudiat i publicat per Vicenç Rosselló; un medaller; metalls; numismàtica; quistors, blasons i sagraris; premis literaris, i tèxtils. El nombre d'obres incorporades al fons del Museu durant el 2009 és de 27.

La Fundació Pilar i Joan Miró té un patrimoni artístic constituït per unes 4.000 obres de pintura, escultura, dibuix i obra gràfica del mateix Joan Miró. A la col·lecció, però, cal afegir-hi centenars d'objectes i mobiliari que formen part dels tallers de l'artista i que formaven part del seu particular entorn creatiu, així com 400 obres d'altres artistes, majoritàriament procedents de donacions i homenatges a Joan Miró, entre les quals destaquen les

obres de Chagall, Tàpies, Claver, Chillida, Úrculo, Villalba i Saura. Pel que fa als nous ingressos d'obres durant el 2009, cal destacar: dues donacions, l'obra *Ovale Kuppel*, de Christiane Löhr i el vídeo titulat *El rastre fosforescent*, de La Perifèrica Produccions; dues adquisicions, una urna de ceràmica i bronze de Joan Gardy Artigas i un llibre il·lustrat amb gravats titulat *Monument à Christophe Colomb et à Marcel Duchamp*, fet per Joan Miró i altres artistes. Finalment s'han registrat nou produccions pròpies entre les quals hi ha dues obres plàstiques i un vídeo de Marta Blasco i sis obres plàstiques de Joan Cortés. L'any 2009 la Fundació ha rebut un total de 46.884 visites, 2.893 més que l'any passat.

El Museu d'Art Espanyol Contemporani de la Fundació Joan March, el 2009, va rebre un total de 97.681 visitants, xifra inferior a la del 2008, en què va ser d'un total de 102.550. El nombre d'obres de la col·lecció permanent és de 73 i hi destaquen autors com Miró, Dalí, Gris, Saura, Chillida, Tàpies, Barceló, Claver, Millares, Ferran García Sevilla, Picasso, Palazuelo, Rivera o Broto, entre d'altres. Entre les obres incorporades el 2009, destaca el gravat de Picasso *La Minotaure*, creada el 1935.

Pel Museu d'Art Modern i Contemporani de Palma Es Baluard varen passar durant el 2009 un total de 325.239 persones, xifra que es redueix en 27.698 respecte del 2008. La col·lecció estable del Museu té un total de 553 obres d'art, i entre els artistes més destacats hi figuren: Picasso, Miró, Sorolla, Gelabert, Picabia, René Magritte, Miquel Barceló, Degouve,

Antoni Tàpies, Munch, José Manuel Broto o Esteban Vicente. El nombre d'obres incorporades al fons del Museu el 2009 fou de 40 peces.

El 2000, va començar la renovació del Museu Diocesà de Mallorca, que es va inaugurar l'abril de 2007. El Museu té una col·lecció permanent que fa un recorregut per la història de l'art de Mallorca. Entre les activitats dutes a terme al llarg de l'any 2009 destaca la continuada millora i ampliació de l'inventari del Museu a partir de la localització de peces que es trobaven en altres dependències diocesanes (Casa de l'Església, Arxiu, Seminari Nou, etc.) i amb incorporacions noves (alguna donació particular i peces procedents del convent de les Dominiques). Durant el 2009 s'han fet una sèrie d'exposicions temporals: del 14 d'abril al 9 de maig es va dur a terme l'exposició «Els Pergamins de l'Arxiu Diocesà a l'Època del Rei Jaume I. Un Viatge al Passat». Amb motiu del Dia Internacional dels Museus i en col·laboració amb el Museu de Mallorca, es va organitzar l'exposició «Guies Turístiques de Mallorca. El Patrimoni com a Valor», amb una mostra de publicacions turístiques, des de les primeres guies turístiques de l'illa editades fins a les més actuals. Durant els mesos d'estiu s'organitzà una exposició sobre religiositat popular, amb peces del Museu. I del 15 de desembre al 16 de gener de 2010 s'ha dut a terme una exposició de peces del Museu titulada «Religiositat i Llenguatge Popular», en el marc de la Setmana de la Cultura Popular organitzada per l'Ajuntament de Palma. D'altra banda, el Taller del Bisbat, en el marc d'un conveni amb el Consell de Mallorca de l'any 2009, ha restaurat dues

peces del Museu Diocesà: el tríptic de Mendia i un carruatge del segle XVIII. Pel que fa al nombre de visitants, el Museu ha rebut un total de 4.550 visites l'any 2009.

El 2009, el nombre de visitants del Museu Arqueològic d'Eivissa i Formentera va ser de 18.259, amb gairebé un miler més de visitants respecte del 2008. D'altra banda, a la necròpolis del puig des Molins s'ha aconseguit un gran augment en el nombre de visitants, ja que s'ha arribat a 13.459 visitants, xifra que representa una suma de 8.861 persones respecte del 2008.

A l'Ateneu de Maó, l'any 2009, si bé no hi va haver variacions en les col·leccions permanents respecte del 2008, hi va haver una gran varietat d'activitats, des de conferències sobre temes diversos en un cicle de cine fòrum fins a exposicions o cursos de formació, entre d'altres. D'aquesta manera, l'Ateneu de Maó es manté com un dels principals focus culturals de Menorca i es confirma com un espai de referència en aquest àmbit.

El Museu de Menorca registra 11.622 visites durant el 2009, xifra que augmenta en 1.802 persones visitants respecte de l'any 2008. El Museu Monogràfic de Pol·lència ens ha facilitat les dades del 2009 que mostren una tendència en augment que arriba a 25.730 visites, per tant genera un creixement d'11.489. També ens han facilitat dades dels darrers tres anys del Museu Balear de Ciències Naturals, que ha sofert una evolució decreixent, ja que ha passat en el darrer any 2009 de 18.058 a 17.685 visitants el 2008, la qual cosa suposa una reducció de 373 persones.

A la necròpolis del puig des Molins a Eivissa s'ha registrat un augment significatiu del nombre de visitants respecte del 2008. El jaciment arqueològic ha tingut 13.459 visites durant el 2009, fet que implica una variació respecte dels visitants de 2008 de 8.861 persones.

El Museu d'Història de Manacor presenta també una tendència creixent de persones visitants, tot i que més moderada. Durant el 2009 es registra un nombre superior de visites, 9.149, respecte de les 8.113 del 2008.

Finalment, es tenen dades referents al registre de visitants del Museu Municipal de Ciutadella, Bastió de Sa Font, al qual s'ha registrat l'accés de 5.876 persones durant el 2009. (Vegeu el quadre AIII-43.)

### 5.3.2. LA PROGRAMACIÓ COMERCIAL

A la Sala Pelaires va disminuir el nombre d'exposicions, ja que ha passat de dotze el 2008 a deu el 2009. La Galeria Altair acollí el 2009 un total de cinc exposicions, fet que suposa l'augment d'una exposició respecte de l'any anterior. La Galeria Jaume III registra un total de quatre exposicions el 2009. A la Galeria Maior l'oferta va disminuir de 10 exposicions el 2008 a 9 el 2009. Pel que fa a la Galeria Horrach Moyà, es varen fer cinc exposicions, les mateixes que el 2008. La Galeria Joan Oliver Maneu va registrar un descens considerable d'exposicions, ja que va tenir vuit exposicions el 2009, enfront de les quinze del 2008, si bé la Galeria Joan Oliver Maneu registra un augment del volum de negoci durant el 2009. A la

galeria Joanna Kunstmann es varen fer cinc exposicions, a la Galeria Xavier Fiol sis, i a la Galeria Aba Art Contemporani també se'n varen fer cinc, en aquests tres espais s'ha mantingut la quantitat d'exposicions respecte del 2008. (Vegeu el quadre AIII-44.)

## 5.4.

### LA MÚSICA

En aquest apartat es fa un recorregut pels esdeveniments musicals duts a terme a les Balears. Cal destacar els concerts fets a les fundacions de La Caixa i Sa Nostra; les produccions de les discogràfiques; la Fira del Disc; la iniciativa de l'Agència de Turisme de les Illes Balears (ATB), que impulsa la realització de diferents concerts, i les activitats promogudes per la Direcció General de Cultura amb la realització de festivals i la participació en esdeveniments, a les Illes Balears o fora de les Illes, en fires, cicles i intercanvis per part de companyies o artistes de les Illes Balears.

Per a l'any 2009 cal recordar el traspàs de l'insigne i il·lustre músic i compositor nascut a Montuïri Antoni Martorell Miralles, que a més de músic exercí de prevere franciscà i pedagog. L'insigne músic és considerat un pioner en la renovació del cant litúrgic en mallorquí i un impulsor de la creació de música per a orgue. Va morir el 18 de febrer de 2009 i el desembre de 2009 va ser proclamat fill adoptiu de la ciutat de Palma.

#### 5.4.1. ELS FESTIVALS

En aquest apartat s'inclouen els festivals musicals més importants que s'organitzen al llarg de l'any a les Illes Balears.

Cal esmentar, per la qualitat musical que ofereixen, els festivals d'estiu que cada any es fan a Mallorca, començant pels de Pollença i els dos festivals de música del Castell de Bellver de Palma. Així, el festival de Pollença arribà a la 48a edició, i hi varen actuar artistes de diferents estils musicals, entre els quals destaquen la música clàssica, el *gospel*, el pop, el jazz o el flamenc. Destaquen artistes com Joan Manuel Serrat, Tony Hadley & Barcelona Jazz Orchestra, Ainhoa Arteta i Mzia Bachtouridze, Joanna MacGregor, Diego *El Cigala*, London Community Gospel Choir, l'Orquestra de Cambra de Stuttgart, Jennifer Larmore i Opus Five, entre altres artistes de renom internacional.

Igualment, com cada estiu, un dels festivals més importants que es duen a terme és el Festival Internacional de Jazz de sa Pobla. El 2009 es va celebrar entre el 27 de juliol i el 25 d'agost i se'n va fer la quinzena edició amb un cartell d'actuacions que incloïa Joe Lovano Quartet, Baldo Martínez, Dee Dee Bridgewater i Hugo Sócrate Funky Time.

S'ha de destacar també la 6a edició del Jazz Voyeur Festival iniciada l'11 de setembre i acabada el 9 de desembre de 2009, amb les actuacions d'Eliane Elias, Marc Ayza, Big Yuyu & The Hot Nite Band, Hiromi Hueara, Diane Schuur, Camerún Richard Bona, la New Orleans Terence Blanchard i The Georgia Mass Choir.

A la 9a edició del Festival Waiting for Waits varen passar per diferents escenaris de Mallorca Chuck Prophet, Omar Torrez, Jolie Holland, Hot Club of Cowtown i Geraint Watkins. Aquest festival es fa durant el mes de juliol.

Cal esmentar el Festival Internacional de Música Serenates d'Estiu, que va tenir lloc durant el mes d'agost amb cinc àrees temàtiques: un trio de violí, piano i violoncel amb Sasha Sitkovetsky, Ashley Wass i Alexander Chausian; un recital de violí i piano amb Akiko Suwanai i Itamar Golan; un concert de cambra amb l'Academy of Saint Martin in The Fields; un concert de piano amb Eleuterio Domínguez; una trobada didàctica per a joves pianistes de les Balears amb Antón García Abril i un concert de l'Orquestra de Joventuts Musicals de Palma amb el director Eduard Topchjan i la violinista solista Carla Marrero.

El XXV Festival de Música de Bunyola va tenir lloc durant els mesos d'octubre i novembre de 2009 al Teatre de Bunyola, amb una desena d'actuacions, dues de les quals estaven dedicades als intèrprets joves. Entre els músics intèrprets hi havia un quintet de corda amb clarinet format per membres de l'Orquestra Simfònica de les Illes Balears; un concert de joves intèrprets, amb Eduard Beldar Jordà a la flauta, Paula Sanz Alasà al violí i Andreu Riera al piano; el Bóreas Quintet; el Duo Duato-Lemauf; el Dúo Juan-Joan Roig; la Camerata La Stravaganza; Iván Citera; un concert de joves intèrprets; la Coral Polifònica de Bunyola; l'Orquestra de Cambra Ars Musicae i el Grup de Cordes i Pues.

#### 5.4.2. UN HIVERN A MALLORCA

La Conselleria de Turisme del Govern de les Illes Balears organitza i patrocina des de 1982 una sèrie d'activitats per a l'esplai de residents i visitants. El programa Un Hivern a Mallorca comença el mes de gener i dura fins al mes d'abril. Entre tots els actes que s'organitzen, destacam el Cicle de Música d'Orgues Històrics durant els mesos d'octubre i novembre, amb músics procedents de diversos països que interpreten, en ocasions acompanyats de cantants o altres instruments, obres de diferents compositors en esglésies de l'illa. A més d'aquests actes, Un Hivern a Mallorca patrocina i col·labora en altres cicles culturals.

Durant el 2009 es varen organitzar diverses activitats a Mallorca i a altres indrets per col·laborar en la promoció de diferents artistes a diferents cicles i festivals musicals. Es va col·laborar en el XXXI Festival Internacional de Deià, en el XXI Festival de Música Clàssica Antoni Lliteras (Artà), en el X Festival Internacional d'Orgue a la Seu de Mallorca, en el Festival Chopin de Valldemossa i en el Festival d'Orgue Antoni Martorell al renovat orgue de Sant Francesc a Inca, entre d'altres. Entre les activitats organitzades a Mallorca destaquen diversos concerts acústics a diferents teatres de Mallorca amb grups com Sterlin al Teatre d'Artà, el recital de Lluís Claret (violoncel) i Benedicte Palko (piano) a l'Auditori d'Alcúdia, el concert de Joan Martorell Ensemble al Teatre Principal de Palma, el concert de Lonely Drifter Karen al Teatre d'Artà, el concert del grup Oliva

Trencada a l'Auditori d'Alcúdia, el concert de Stanley Brinks i Freschard al Teatre d'Artà, el concert de Jonathan Richman al Teatre de Lloseta i al Teatre de Manacor, el concert del cantant Barzin, el concert de Will Johnson al Teatre d'Artà, el concert de Victoria Williams i Simone White al Teatre de Lloseta, el concert de Cris Juanico i els Mags de Binigall al Teatre Principal de Palma, el concert de James Hunter & Band al Teatre de Lloseta i el concert d'Aidan Bartley i David Hull al Teatre d'Artà.

#### 5.4.3. LA FUNDACIÓ SA NOSTRA

En l'apartat de programació musical de la Fundació Sa Nostra cal destacar el concert solidari de Nadal que la camerata titular va fer al Teatre Principal amb la soprano Barbara Hendricks i el director d'Orquestra Luis Remartínez a benefici de Creu Roja i Càritas de Mallorca. La formació també va fer deu recitals, dels quals destaca el que es va dur a terme per Pasqua a l'església de Sant Nicolau amb la soprano Joana Llabrés i el contratenor Don Krim, que interpretaren obres de Vivaldi, Telemann i Pergolesi.

Així mateix, cal destacar la XLV Edició del Concert al Torrent de Pareis, un esdeveniment singular de l'estiu mallorquí. Al concert, hi varen actuar Vocal Tempo, agrupació cubana que oferí un variat repertori a *cappella* i el quartet Nice Four.

Fent un resum general per illes, cal dir que en total s'han fet 142 concerts. Al Centre de Cultura de Palma, el 2009, varen tenir lloc un total de 54 concerts,<sup>21</sup> amb 8.085

21. A banda dels concerts de la Camerata Sa Nostra i de la programació Centremàtic, de música electroacústica, s'inclouen les activitats per a infants, joves i famílies fetes durant gairebé tots els matins i horabaixes dels dissabtes del 2009.



espectadors, als quals en podem sumar 22 concerts més fets en altres espais mallorquins, amb 14.701 espectadors. Al total de les sales de cultura de Menorca es feren 77 concerts musicals (alguns de música gravada), amb 6.302 espectadors, repartits pels diferents espais de l'illa. Pel que fa a les Pitiüses, es varen dur a terme 11 concerts amb un total de 1.883 espectadors. (Vegeu el quadre AIII-45.)

#### 5.4.4. LA FUNDACIÓ LA CAIXA

La Fundació La Caixa va organitzar el 2009 una sèrie d'activitats relacionades amb la música, com el Cicle de Música Barroca o «L'art de la veu», el curs «Redescobrim les obres mestres V» o espectacles com *l'Spaisonor o el Diversons*.

#### 5.4.5. DISCOGRÀFIQUES

Pel que fa a les edicions musicals, Produccions Blau el 2009 va fer tres discs compactes més, 35 unitats, respecte del 2008. Ona Digital va disminuir la producció notablement: passà de 23 edicions el 2008 a 13 el 2009. I ACA va mantenir l'edició i publicà 2 discs el 2009. (Vegeu el quadre AIII-46.)

#### 5.4.6. LA FIRA DEL DISC

La Fira del Disc arriba ja, amb la del 2009, a la desena edició. Enguany s'ha repetit la bona experiència de l'edició anterior al Palma Arena (va tenir lloc de l'11 al 13 de setembre). A part del centenar d'estands dedicats exclusivament a la venda de pro-

ductes musicals diversos d'arreu d'Europa i Amèrica, la Fira presenta en el programa un total de 22 actuacions organitzades en dos escenaris, d'entre les quals destaquen actuacions tant locals com internacionals, però es dóna rellevància a les discogràfiques i als artistes de Mallorca. Entre els músics, cal destacar The Toasters (EUA), Maika Makovsky (Barcelona), Dinamo (Mallorca), Urtain, Bloodlights (Noruega), Miguel Costas, Nit Glow, Son and The Holy Ghosts, Radiofònics, The Godfathers (Gran Bretanya) o La Abeja Maya, entre d'altres.

#### 5.4.7. LA MÚSICA AL TEATRE PRINCIPAL DE PALMA

Durant el 2009 la programació del Teatre Principal va incloure una cinquantena d'actuacions musicals entre totes les funcions que va fer. Cal esmentar la XXIII Temporada d'Òpera, el Festival de Música de Mallorca i el I Concurs de Gospel.

#### 5.4.8. ENTITATS VINCULADES A LA MÚSICA

En aquest apartat farem referència a diverses fundacions i entitats de l'àmbit cultural balear, i concretament a les tasques dutes a terme per aquestes en el camp musical.

Pel que fa a la Direcció General de Cultura del Govern de les Illes Balears, l'any 2009 va participar en 31 activitats musicals, tant a les Illes Balears com fora de l'àmbit insular. Destaca la presència a les ciutats de Vic, Manresa i Madrid.

Començant per les Joventuts Musicals de Ciutadella, aquesta organització menorquina ha fet un total de 15 concerts del cicle Dilluns de Música, amb molt bona assistència de públic. La majoria dels concerts són programats a través del Pla de Concerts de les Joventuts Musicals d'Espanya i són patrocinats pel Ministeri de Cultura, així com pel Consell Insular de Menorca i el Govern Balear. A més dels concerts del cicle també s'han organitzat el 2009 un total de quatre concerts de l'Orquestra de Cambra Illa de Menorca, vuit corresponents al Festival de Música d'Estiu, i el 69è Concurs Permanent de Joves Intèrprets 2008-2009. Juntament amb aquestes activitats, s'han projectat 30 pel·lícules al cineclub i un total de 12 documentals.

Les Joventuts Musicals de Maó han celebrat durant el 2009 el 50è aniversari. La seva activitat se centra en diferents blocs de concerts: els de la temporada regular d'hivern (14 en total), els del XXXVI Festival de Música d'Estiu de Maó (7 concerts) i els de l'Orquestra de Cambra Illa de Menorca (5 concerts a Maó més els mateixos a Ciutadella i un a Fornells, que sumen un total d'11 actuacions de l'OCIM).

La Fundació Amics de l'Òpera de Maó també destaca com una important organització en aquest àmbit musical de Menorca. Ha aconseguit una assistència de 3.444 espectadors sobre un total de 3.870 localitats en les activitats organitzades el 2009. Han assistit a les activitats un total de 130 escolars, amb edats compreses entre els onze i setze anys. Aquestes activitats, separades en dues temporades (primavera i tardor-hivern), s'han fet al

Teatre Principal de Maó. Les obres interpretades han estat Tosca, produïda per l'Òpera de Lecce i sota la direcció musical de Roberto Rizzi Brignoli, i *La italiana en Argel*, produïda pel Teatro Sociale Di Como i sota la direcció musical d'Antonino Fogliani, ambdues interpretades per l'Orquestra Simfònica de les Illes Balears i la coral Els Amics de l'Òpera. Destaca la participació de cantants de les Illes Balears com Joan Pons, Miguel Solá i Simón Orfila, així com de la valenciana Silvia Tro Santafé.

Jazz Obert és una associació sense ànim de lucre que des de Menorca vetlla per oferir un bon repertori de música de jazz als amants d'aquest estil. El 2009 ha aconseguit fer el Festival Internacional de Jazz de Menorca, una cita ineludible en el calendari cultural gràcies a una oferta musical de qualitat. Han organitzat un total de cinc concerts, més la IV Trobada de Dixieland, que va incloure concerts, una Jam Session i altres activitats. També han fet audicions per a escolars a Ciutadella i Maó, un curs d'iniciació al Dixieland i un parell d'exposicions.

## 5.5.

### L'EDICIÓ

Segons les dades de l'Institut Nacional d'Estadística (INE), tant el nombre de títols com d'exemplars editats el 2009 a les Illes Balears ha augmentat. La quantitat de títols de llibres publicats només representa un 1,58% sobre el total espanyol, si bé la xifra presenta un augment de mig punt respecte de l'any anterior en què va supo-

sar un 1,16%. Pel que fa als fullets editats, representen un 2,04% de l'Estat, percentatge que també implica un augment de mig punt percentual. (Vegeu el quadre AIII-47.)

Les dades corresponents als dipòsits legals dels consells insulars ens indiquen que hi ha hagut un petit descens en l'edició de fulls i fullets, però un augment en l'edició de llibres a cadascun dels consells insulars.

L'any 2009, el nombre de llibres incorporats en el dipòsit legal del Consell de Mallorca va ser de 905, un total de 178 exemplars més que l'any anterior. Pel que fa als llibres en català, es passà de 339 a 395, un augment moderat, mentre que en castellà han augmentat molt, ja que han passat de 257 a 382. Cal comentar que es produeix la diferència més elevada des del 2002, un augment de 125 llibres editats en castellà entre 2008 i 2009. Quant al nombre de fulls i fullets, el 2009 es produeix un descens significatiu, perquè ha passat de 1.023 a 909.

A Menorca, el nombre de llibres editats ha passat de 53 l'any 2008 a 58 durant el 2009, per tant, ha pujat en 5 unitats. L'edició de fulls i fullets suma un total de 196, menys que el 2008 (232 títols), xifra lleugerament inferior a la del 2007.

A Eivissa, el 2009, es varen editar un total de trenta llibres, i a Formentera dos, en total són set llibres més que els publicats a totes les Pitiüses el 2008. El nombre de fulls i fullets va ser de 102 a Eivissa i un a Formentera, de manera que s'augmenta també en set edicions totals a les Pitiüses respecte del 2008. (Vegeu el quadre AIII-48.)

Referent als lectors de llibres, s'ha de dir que les Balears es troben lleugerament per sobre de la mitjana espanyola en tres dècimes. La mitjana estatal ha augmentat un punt i mig, mentre que les Illes Balears han augmentat en poc més de dos punts percentuals: de 53,5 a 55,3%. Madrid manté el lideratge amb un índex de lectura de 64,4%, i La Rioja se situa en la segona posició amb el 58,4%, amb una pujada important. (Vegeu el quadre AIII-49.)

## 5.6.

### EL TEATRE

En aquest punt es fa referència a dos aspectes: d'una banda, les activitats pròpies que han dut a terme els teatres de les Illes i, d'una altra banda, la projecció a l'exterior.

#### 5.6.1. L'ACTIVITAT ALS TEATRES I ALS AUDITORIS

L'anàlisi de les dades dels teatres i dels auditoris s'ha tractat conjuntament per la dificultat que implica fer una separació acurada dels actes musicals i dels teatrals.

Pel que fa a l'activitat dels teatres de Palma, a l'Auditori, el 2009, va haver-hi un total de 396 espectacles, 75 més que l'any 2008. El Teatre del Mar va fer el 2009 un total de 116 funcions, 3 funcions menys que el 2008, de manera que hi ha un lleu descens en el nombre de funcions. El 2009, el Teatre Municipal de Palma (compost pel Teatre Xesc Forteza i el

Teatre del Passeig Mallorca), va fer 195 funcions, cinquanta menys que el 2008, i el nombre d'espectadors ha baixat en un 23,67%. Pel que fa al Teatre Sans, organitzà 108 funcions, amb un considerable augment tant en funcions com en espectadors d'un 19% i 33% respectivament. El nombre d'espectadors va ser de 8.186. Al Teatre Principal de Palma, reinaurat el 2008, hi va haver 164 actuacions i 51.045 espectadors, que si bé ha experimentat un lleu descens en el nombre de funcions i espectadors continua al capdavant dels teatres de Palma.

Per analitzar l'activitat dels teatres a la part forana de Mallorca s'han tingut en compte les funcions fetes a l'Auditori Sa Mònica (60), l'Auditori d'Alcúdia (56), el Teatre Municipal de Manacor (181), el Teatre Municipal d'Artà (318), el Teatre Municipal d'Alaró (34), el Teatre de Petra (32) i el Teatre de Lloseta (212). Hi ha un descens general en quantitat de funcions a tots els teatres de la part forana, excepte el Teatre Municipal d'Artà, que augmenta en més del 100% i el Teatre de Lloseta, que augmenta en 20 el nombre de funcions respecte del 2008. Pel que fa al nombre d'espectadors, tots els teatres experimenten un augment respecte del 2008, excepte l'Auditori d'Alcúdia i Sa Mònica. L'augment més significatiu en el nombre d'espectadors és al Teatre Municipal d'Alaró, que passa de tenir 1.255 espectadors el 2008 a 3.135 el 2009, després hi ha el Teatre Municipal d'Artà que passa de tenir 26.659 espectadors el 2008 a 32.569 el 2009 i finalment, entre els teatres que augmenten significativament el nombre d'espectadors, hi ha el Teatre de Manacor que passa de 45.329

espectadors el 2008 a 51.738 el 2009. En el nombre d'espectadors de l'Auditori Sa Mònica es registra un descens, ja que el 2008 va tenir 14.173 espectadors i el 2009 en va tenir 11.929, un 16% menys. A l'Auditori d'Alcúdia el nombre d'espectadors del 2009 ha estat de 12.140, xifra que suposa un 41% d'espectadors menys que el 2008, que n'hi va haver un total de 20.629. El Teatre de Petra registra un total de 5.171 espectadors el 2009 i el Teatre de Lloseta, 11.420 per a l'activitat d'aquest mateix any.

A Menorca, el 2009, al Teatre Principal de Maó, es varen dur a terme 88 funcions, lleugerament per sota de les 108 del 2008, i hi ha hagut 39.723 espectadors, un 3,77% menys que l'any anterior. Pel que fa a Can Ventosa, s'ha mantingut el nombre de funcions, ja que s'hi han fet 177 funcions, respecte de les 178 del 2008 i suma una participació d'espectadors d'entorn dels 35.157. A l'Auditori de Cas Serres, el nombre de funcions durant el 2009 va ser de 95, xifra que disminueix en una vintena les de l'exercici passat. (Vegeu el quadre AIII-50.)

## 5.6.2. LA PROJECCIÓ A L'EXTERIOR

Les activitats musicals promogudes per la Direcció General de Cultura durant l'any 2009 tenen intenció de donar suport i projectar cap a l'exterior els productors culturals de les Illes, impulsar els intercanvis culturals i augmentar les activitats i manifestacions culturals i artístiques per promoure i difondre la cultura de les Illes Balears. Entre les activitats desenvolupades durant el 2009 destaquen:

- La projecció d'artistes de les Balears a través de fires amb la participació de la jove agrupació TIU, l'artista The Marzipan Man i la formació Oliva Trencada a la Fira de Música al Carrer de Vila-Seca; el projecte llibre-CD *Lluneta de pagès*, de la formació Oliva Trencada, presentat a Literatum, Fira d'Espectacles Literaris de Móra d'Ebre; les actuacions de Jaume Tugores (Mallorca), Petrus (Menorca), Cris Juanico i els Mags de Binigall (Menorca), Deboits (Maó/Barcelona), Perlita Groove Band (Menorca) i The Marzipan Man (Mallorca) al Mercat de Música Viva de Vic; l'actuació del grup Marcel Cranc a la Llotja de Música Urbana de Vila-real; l'establiment d'un estand propi a la Monkey Week del Puerto de Santa María i la participació de quatre grups musicals, The Marzipan Man, Petit, The Magnetic Band i Marcel Cranc, i la representació de les Illes Balears per part dels grups Grollers de Sa Factoria, Xaloc Música, Música Nostra, Joan Martorell i DUET a Mediterrània: Fira d'Espectacles d'Arrel Tradicional de Manresa.
- La participació d'agrupacions musicals en festivals, com l'actuació del grup mallorquí Es Revetlers al Folkhivern de Sueca; la presència balear de l'Escola de Música i Ball de Sant Lluís (Menorca) al Festival Despetafolk de Gràcia; l'actuació de Joan Miquel Oliver al Festival Feslloch a Benlloch, i la representació de les Illes Balears a la Timbalada Solidària de Sitges per part del grup de batucada mallorquí format per músics de Pollença, Son Llaüt, Campos i Sandungeros Samba Club de Lloseta.
- L'actuació de músics en concerts i intercanvis. A la inauguració de la instal·lació de Botart de deu pintors de les Illes Balears es va fer l'actuació del grup Abracanalla, en el marc de la fira ARCO a Madrid; una coral de les Balears, l'Orfeó l'Harpa d'Inca, va participar en la Trobada de Corals d'Alcorcón; l'intercanvi d'espectacles a València, que va permetre la participació del grup Gaudium Musicae (Mallorca) a Gandia, i l'actuació de la Capella Ducal de Gandia a un Museu d'Eivissa i a l'església de Sant Ferran de Formentera.
- La participació de diferents agrupacions de les Illes Balears en cicles i gires musicals, en concret al cicle Música de les Illes Balears a l'Espai Mallorca de Barcelona; la participació de diferents agrupacions musicals al cicle Música de les Illes Balears a l'Espai de les Illes Balears a l'Octubre CCC (València), i la introducció de grups musicals de les Balears en circuits de música estable, en aquest cas en el marc de la Gira d'Escola Valenciana.
- La participació i/o producció d'esdeveniments musicals de les Illes o fora de les Illes de grups de les Balears, concretament al circuit Artistas en Ruta d'AIE: els grups participants foren Big Yuyu, Abracanalla, Club Sibarita, Projecte d'Efack i Delèn; realització de diferents activitats i actuacions musicals d'agrupacions balears a la Festa de sa Pobra a Gràcia per Sant Antoni, destaquen les actuacions dels Xeremiers de Mallorca, Artà Balla i Canta, Colles de Xeremiers, el Drac d'Albopàs de sa Pobra, els

Dimonis, Tamborers i Caparrots d'Estiu d'Albopàs; la col·laboració del Govern de les Illes Balears en el programa cultural de la Fundació Orfeó a la secció del certamen INTERCENTROS per fomentar les sortides professionals dels músics que han finalitzat els estudis acadèmics; la col·laboració en l'adquisició del CD *Músics de les Balears* com a material de difusió en fires i festivals i com a fons per a la fonoteca de centres d'ensenyament públics i biblioteques de les Illes Balears; la difusió de diferents produccions musicals de les Balears a TV Mallorca, programa musical MUSICAIB; la creació d'un circuit de música, Circuit entre Illes, per afavorir els intercanvis culturals a les Illes Balears; la posada en marxa de les I Jornades de Música Popular entre Illes; la posada en funcionament d'una web que afavoreix la projecció a l'exterior d'informació sobre més de 300 grups i artistes illencs (312), el web [www.musicaib.cat](http://www.musicaib.cat); la promoció de diverses actuacions de l'Orquestra de Joves Intèrprets dels Països Catalans a Eivissa i Prada de Conflent; la celebració del 25è aniversari de l'Orquestrina d'Algaida amb la realització d'un concert; la recuperació del *Llibre de faristol*, de Pau Villalonga, per donar difusió a aquesta composició musical històrica; la celebració del X Concurs de Joves Intèrprets de Joventuts Musicals de Sóller; l'acord de col·laboració entre la Conselleria d'Educació i Cultura del Govern de les Illes Balears i l'Institut Català de les Indústries Culturals de la Generalitat de Catalunya

per donar a conèixer la música que es fa a Catalunya al públic balear a partir del circuit permanent Catalan Music on Tour, i, finalment, mitjançant la convocatòria de subvencions, s'ha donat suport a gires de companyies de les Illes Balears amb una aportació total de 41.771,93 euros a 36 companyies.

## 5.7.

### CINEMA

Pel que fa a la temàtica cinematogràfica, és important veure quina ha estat l'evolució en cinema comercial i cultural.

#### 5.7.1. EL CINEMA COMERCIAL<sup>22</sup>

El nombre de pantalles de cinema es manté en 98. Aquest fet deixa les Balears amb relació a la resta de províncies espanyoles en el lloc onzè. Pel que fa al nombre d'espectadors, aquests mostren un descens del 3,53%,<sup>23</sup> la vuitena província, molt a prop de Múrcia, que té quasi 50 pantalles més, però per primera vegada des del 2002 es troba per sota dels tres milions d'espectadors. Les recaptacions podem dir que en general es mantenen (mostren un augment del 0,24%). Durant el 2008 la mitjana de despesa per espectador passa d'una mitjana de 5,41 euros el 2007 a 5,61 euros el 2008. (Vegeu els quadres AIII-51 i AIII-52.)

22. Les dades de cinema comercial només es tenen fins a l'any 2008, ja que la font de referència és la web [www.mcu.es](http://www.mcu.es) (Ministeri de Cultura), que el juny del 2010 encara no tenia actualitzades les dades de l'any 2009.

23. Fet que no és independent de la competència creixent del cinema a casa i la millora de la seva tecnologia.

L'hàbit d'assistència al cinema de la població de les Illes Balears el 2008 reflecteix que són els joves (entre 14 i 24 anys) els que van més al cinema i els que ho fan amb més freqüència. Una vegada al mes és l'assistència més habitual. El col·lectiu que menys hi va és el de 64 anys i més, seguit del grup d'edat anterior. Per tant, pel que fa a les Illes Balears, podem dir que com més grans menys van al cinema. També és interessant destacar que quasi la meitat de la població no va mai al cinema (el 42,7% dels homes i el 52,7% de les dones), una qüestió especialment notable en el grup de persones de més edat, en què el 80,9% afirma que no va mai al cinema. Per comparació a les dades del 2007, l'assistència al cinema ha baixat considerablement en els grups més joves i ha pujat en els grups de més edat, a causa de la competència del cinema a casa. (Vegeu el quadre AIII-53.)

D'altra banda, la Direcció General de Política Lingüística del Govern de les Illes Balears i l'Obra Social de Sa Nostra, amb l'objectiu de potenciar l'exhibició de pel·lícules fetes, doblades o subtitulades en català, han organitzat el vuitè cicle Cinema a la Fresca en Català. En aquest cicle han participat un total de 35 municipis, dels quals 30 són de Mallorca, 4 són d'Eivissa i 1 és de Menorca. El nombre de projeccions ha estat de 74, 58 de les quals s'han projectat a Mallorca, 13 a Eivissa i 3 a Menorca. El nombre d'espectadors que han assistit a les projeccions ha estat de 25.667: a Mallorca 23.222, a Eivissa 1.745 i a Menorca 700.

### 5.7.2. EL CINEMA DE FILMOTECA

El Centre de Cultura de Sa Nostra de Palma tornà a oferir un any més un programa de cinema ben complet que confirma l'Obra Social Sa Nostra com l'agent que desenvolupa l'activitat de cinema de filмотeca més important de les Illes. Al centre de Palma, doncs, hi va haver un total de 138 projeccions de cinema i audiovisuals diversos, als quals hauríem de sumar els 60 de la part forana, que varen reunir un total de 33.785 espectadors. A les sales de cultura de Menorca es varen projectar un total de 89 pel·lícules amb 2.753 usuaris, mentre que a les Pitiüses foren 31 amb 2.127 usuaris. Com a complement de la programació de cinema, es publica la revista de gran interès i llarga trajectòria especialitzada en cinema *Temps Moderns*, amb 10 números anuals. Aquesta revista es va acomiadar del públic amb el número de desembre del 2009.

## 5.8.

### ELS MITJANS DE COMUNICACIÓ

En aquest apartat s'intenta fer una breu anàlisi dels principals mitjans de comunicació: la premsa escrita, la ràdio i la televisió.

#### 5.8.1. ELS MITJANS DE COMUNICACIÓ ESCRITS

El percentatge de població lectora de premsa diària a les Illes Balears és del 39,8%, 7 punts per sota respecte de la mitjana de l'Estat. La xifra de població lec-

tora de premsa escrita a les Balears el 2009 representa un descens de poc més del 18% respecte de l'any anterior. (Vegeu el quadre AIII-54.)

*Última Hora*, *Diario de Mallorca* i *El Mundo - El Día de Baleares* es mantenen al capdavant dels diaris regionals, amb unes mitjanes de tiratge el 2009 de 35.088, 24.386 i 19.608 respectivament (hi ha 5.000 exemplars que compren els hotelers fora dels circuits de venda). S'ha de dir que els tres diaris presenten un descens respecte de l'any passat.

L'índex de difusió va ser el 2009 de 30.817 exemplars per a *Última Hora*, 21.170 per a *Diario de Mallorca* i 50.000 per a *El Mundo - El Día de Baleares*.<sup>24</sup> (Vegeu el quadre AIII-55.)

L'any 2009 els cinc diaris amb un nombre més elevat de lectors, segons l'estudi general de mitjans (EGM), per ordre d'importància, varen ser *Última Hora* (262.000), *Diario de Mallorca* (152.000), *Marca* (77.000), *El Mundo* (56.000) i el diari esportiu *Sport* (42.000). A Menorca augmenta lleugerament el diari *Menorca* (37.000) respecte de la classificació de l'any 2008.

Si comparem les dades del 2009 amb les obtingudes el 2008, podem afirmar que la tònica general dels diaris és que augmenti el nombre de lectors, almenys en els més llegits. Els diaris generalistes que més augmenten en nombre de lectors respecte del 2008 són *Diari de Balears* (50%), *Última Hora* (29,7%), *El Mundo* (27,7%) i *Diari de Menorca* (15%). En canvi, els que

estan per darrere a la llista dels més venuts han baixat entre un 25% (*El País*) i 37% (*ADN*). Cal destacar l'augment general dels diaris esportius *Marca*, *Sport* i *As* amb un 57% i 133% de variació respecte del 2008. Val a dir que els diaris digitals són cada vegada els més llegits. (Vegeu el quadre AIII-56.)

Els lectors de diaris de les Illes Balears, segons FUNDACC, en bona part són homes, ja que aquests suposen el 60,5% del total de lectors. Hi ha un 39% de dones que llegeixen premsa. Per edats, cal esmentar que és la població entre les franges de 25 a 44 anys (43,9%) i de 45 a 64 anys (30,8%) la que llegeix més el diari, mentre que el 12,6% dels lectors tenen entre 14 i 24 anys, i només el 12,7% dels lectors tenen 65 anys o més. Si l'anàlisi es fa per classe social, cal dir que la majoria dels lectors, el 42,7%, són de classe mitjana, el 35,3% són de classe alta o mitjana alta i el 22% de classe baixa o mitjana baixa. Finalment, si l'anàlisi es fa segons la llengua de referència, un 51,6% de lectors tenen com a llengua de referència el castellà, el 44,5% el català i el 3,9% altres llengües o no responen a aquesta pregunta. (Vegeu el quadre AIII-57.)

D'entre les publicacions periòdiques, cal diferenciar, a l'hora de fer l'anàlisi, els suplementos, les revistes setmanals i les revistes mensuals.

Segons FUNDACC, els tres suplementos més llegits el 2009 a les Illes Balears varen ser *Pronto* (227.000 lectors), *Brisas* (82.000 lectors) i el *Magazine* de *La*

24. Cal considerar aquestes dades amb molta precaució.



*Vanguardia* i altres diaris (58.000). La lectura de suplementos registra més quantitat de dones lectores amb un 60,5%, respecte d'un 39,5% d'homes lectors. El tram d'edat que registra més lectura de revistes i publicacions periòdiques comprèn les edats entre 25 i 44 anys amb un 40,1% de lectors i el de 45 a 64 anys amb un 31,4%. Sobretot són persones de classe mitjana 44,2% o mitjana alta 34,3%. La llengua habitual de les persones lectores d'aquest tipus de publicació està molt repartit, amb una mica més de persones que tenen com a llengua habitual el català, amb un 50,3% de lectors, i les que tenen el castellà registra un 48,1%.

Les revistes o publicacions periòdiques més llegides el 2009 a les Illes Balears varen ser *Pronto* (113.000 lectors) i *Hola* (83.000 lectors). A continuació, i amb una concentració més dispersa, es registren les revistes *Part Forana* (38), *Diario Baleares Sin Fronteras* (34) i *Cuore* (31), darrere d'aquestes revistes apareixen altres títols que no s'allunyen gaire numèricament dels més esmentats, per la qual cosa es pot deduir una diversitat de fonts periòdiques i revistes per als lectors de les Balears. La lectura de revistes i publicacions periòdiques registra més quantitat de dones lectores amb un 53,3%, respecte d'un 46,7% d'homes lectors. El tram d'edat que registra una major lectura de revistes i publicacions periòdiques comprèn les edats entre 25 i 44 anys amb un 44,1% de lectors. Sobretot són de persones de classe mitjana 43,4% o mitjana alta 31,8%. La llengua habitual de les persones lectores d'aquest tipus de publicació és el castellà, amb un 54,8% de lectors. (Vegeu el quadre AIII-58.)

### 5.8.2. LA RÀDIO

Les cinc emissores radiofòniques que registren una audiència acumulada més gran a les Balears durant el 2009, segons FUNDACC, varen ser, en primer lloc, Los 40 Principales (154); en segon lloc, Mallorca FM SER (85) i, en tercera posició, Cadena Dial i Kiss FM (56), tot i que no gaire lluny quedà Europa FM i Flaix FM (amb 51 i 49 punts respectivament). Pel que fa a les dades d'IB3 Ràdio, cal diferenciar-les per onades. Així, durant la primera onada del 2009 s'estimen 14 punts d'audiència acumulada a la programació de dilluns a divendres. La segona onada registra un augment amb 17 punts. Finalment, la tercera onada augmenta de nou el registre amb 24 punts d'audiència acumulada. En aquest apartat, cal destacar que entorn del 40,8% dels oients de les Illes va optar per les ràdios de caire temàtic, enfront del 24,9% aproximadament d'oients que va optar per les ràdios de tipus generalista. (Vegeu el quadre AIII-59.)

Per elaborar la memòria del 2009 no disposam de les dades d'aquest any, ja que la font de referència ha canviat respecte de la memòria del 2008. Per a aquesta edició s'ha consultat la publicació periòdica *Baròmetre de la Comunicació i la Cultura*, fet per la Fundació de les Indústries Culturals i la Comunicació, la qual utilitza una nova metodologia que no inclou les dades sobre audiències de ràdio per distribució horària. Es pot consultar l'edició de la memòria del 2008, en què hi ha aquestes dades més recents referents a aquesta qüestió. (Vegeu l'apartat 5 del capítol III, pàgina 539.)

En analitzar l'audiència de la ràdio per dades sociodemogràfiques, a les Illes s'obté un perfil força ajustat dels oients. El percentatge d'homes que escolten la ràdio és d'un 55,3%, i el de dones, d'un 44,7%. Respecte de l'edat, la majoria són oients amb edats compreses entre 25 i 44 anys, que formen el grup amb més quantitat d'oients, 47,4%. La classe social que concentra més oients és la mitjana, amb el 45%. Hi ha un 32,7% d'oients de classe alta o mitjana alta. Finalment, la llengua de referència de les persones oients de ràdio és el castellà amb un 55,4% d'oients, i un 40,8% que tenen el català com a llengua de referència. (Vegeu el quadre AIII-60.)

### 5.8.3. LA TELEVISIÓ

El 2009 l'audiència acumulada de televisió a les Illes Balears va ser de 845 punts<sup>25</sup>. Les tres cadenes de televisió més vistes, per ordre d'importància segons l'audiència acumulada, varen ser Antena 3 (386), La 1 (367) i Telecinco (348). Amb menys audiència, les varen seguir La Sexta (278), Cuatro (205), IB3 (152), La 2 (71) i TV3 Catalunya (62). Finalment, en els darrers llocs, es varen situar TV Mallorca (12), Canal 33 (11) i Canal 3/24 (8). (Vegeu el quadre AIII-61.)

## 5.9.

### L'EXTENSIÓ DELS CONEIXEMENTS DE LLENGUA CATALANA

En aquest apartat tractam del Pla General de Normalització Lingüística de la llengua catalana en el sistema escolar i de l'ensenyament de català als adults.

#### 5.9.1. PLA GENERAL DE NORMALITZACIÓ LINGÜÍSTICA

El Consell Social de la Llengua Catalana (CSLC),<sup>26</sup> el 2 d'abril de 2009, va aprovar el Pla General de Normalització Lingüística (PGNL),<sup>27</sup> del qual l'any 2003 ja havien estat aprovats els àmbits d'actuació i els objectius, però havia quedat aparcad a causa de la poca activitat del Consell durant la legislatura 2003-2007. L'objectiu del PGNL és servir de programa i guia d'actuacions de les institucions i organitzacions responsables del procés de normalització lingüística, ja sigui per mandat legal o per compromís cívic.

El PGNL es divideix en nou àrees: 1. Usos oficials; 2. Educació i formació; 3. Mitjans de comunicació i noves tecnologies; 4. Lleure i associacionisme; 5. Activitats socioeconòmiques; 6. Institucions sanità-

25. Les estimacions d'audiència es fan per la metodologia de 2.330 entrevistes personals assistides per tablet PC i realitzades a la llar habitual, amb un tipus de mostreig aleatori polietàpic estratificat, amb un equip de camp propi, al llarg de tot l'any i sobre una població de 14 i més anys (922.000 habitants).

26. Va ser creat el maig de l'any 2002 i es va constituir el 3 de juliol del mateix any. Està integrat per representants d'institucions públiques, associacions culturals, sindicals, patronals i també per persones particulars de prestigi reconegut en el seu àmbit. La presidència del CSLC recau en el president del Govern de les Illes Balears.

27. Vegeu: *Pla General de Normalització Lingüística de les Illes Balears*, Palma: Conselleria d'Educació i Cultura. Direcció General de Política Lingüística, 2009. El PGNL es va aprovar amb els vots favorables de tots els participants, excepte els que en formen part com a representants d'ens controlats pel Partit Popular.

ries i assistencials; 7. Relacions institucionals; 8. Manifestacions culturals i artístiques, i 9. Campanyes informatives i promocionals. Les àrees se subdivideixen en sectors, en els quals consten els objectius i les accions corresponents per assolir-los.

### 5.9.2. LA LLENGUA CATALANA EN EL SISTEMA ESCOLAR

En aquest subapartat analitzam la situació de la llengua catalana en el sistema escolar i l'ensenyament del català per a adults.

#### 5.9.2.1. Pla de la Tercera Llengua

El juny del 2008 el Govern (Decret 67/2008) va derogar el Decret 52/2006 (conegut com «Decret de trilingüisme»), que establia que l'ensenyament s'havia d'impartir en català, castellà i una llengua estrangera, i es va substituir pel Pla de Tercera Llengua, que té el Programa de Seccions Europees com a principal mecanisme per expandir la incorporació d'un idioma estranger (generalment l'anglès) com a llengua vehicular en algunes matèries (Ordre de 17/06/09, BOIB núm. 98 de 07/07/09).

#### 5.9.2.2. L'ús del català a selectivitat

La presència de la llengua catalana en el sistema escolar, com a matèria i com a llengua vehicular, és el principal factor que explica que els coneixements acadèmics de llengua catalana entre els joves de les Balears que n'han estat afectats siguin àmpliament superiors als de les persones adultes que varen ser escolaritzades abans que el català s'incorporàs en el sistema educatiu o en el període inicial d'aquesta

incorporació. D'altra banda, també incideix clarament en la capacitació per a l'ús de la llengua entre els alumnes que no la tenen com a llengua familiar.

Un dels indicadors d'aquest procés d'increment dels coneixements del català i de la confiança en l'ús acadèmic per part dels estudiants és l'evolució de l'ús que en fan a les proves de selectivitat. Des de l'any 1992, quan es va començar a observar aquest ús, fins al 2009, a totes les convocatòries anuals se n'ha incrementat l'ús. Així, en els exàmens de juny, s'ha passat del 27,9% del curs 1991-1992 al 77,2% del curs 2008-2009. En els darrers cinc anys aquest percentatge ha millorat en 7 punts percentuals (0,4 punts en el darrer curs). (Vegeu el quadre AIII-62.)

Cal dir que, en general, les preguntes dels qüestionaris que han de respondre els alumnes estan redactades en català, encara que els examinands poden usar la llengua que vulguin en les respostes. És, per tant, una situació que convida a usar el català i que ja era d'aquesta manera en els cursos en què es varen recollir les primeres dades de què disposam.

També s'ha de tenir en compte que, en aquestes dades, només s'observa la llengua en què responen els alumnes als exàmens que no són de castellà, català i de l'idioma estranger, que, naturalment, s'han de contestar en la llengua de què és objecte la matèria; per tant, en la majoria de casos s'observen quatre exàmens per alumne.

Els valors d'aquest ús segons el tipus de centre i la ubicació cada cop es diferencien menys, des del punt de vista relatiu. (Vegeu el quadre AIII-63.)

### 5.9.3. ENSENYAMENT DE CATALÀ ALS ADULTS

A més de l'oferta d'ensenyament de català mitjançant el sistema escolar obligatori, existeix una oferta bàsica d'ensenyament de català als adults, per tal de facilitar la seva integració i la cohesió social.

L'oferta d'aquesta formació es caracteritza per la diversitat, i en l'edició d'enguany hi destaquem la que fa referència a les ofertes de formació, les activitats de suport a la formació en llengua catalana i els certificats de coneixements de català.

#### 5.9.3.1. Ofertes de formació

##### a) Formació en línia

Entre les diverses ofertes de programes accessibles en línia per a l'aprenentatge del català, en el cas de les Illes Balears cal, pel seu grau de penetració, fer esment del Programa d'Ensenyament de Llengua Catalana (PELC). El PELC va ser creat per la Universitat de les Illes Balears en virtut d'un acord amb la Direcció General de Política Lingüística i va entrar en funcionament l'any 2001. (Vegeu el quadre AIII-64.)

##### b) Centres d'autoaprenentatge

Els recursos que s'ofereixen en aquests centres s'adrecen tant a aprenents no catalanoparlants com als que estudien els nivells superiors de català. L'any 2009, els punts i centres gestionats pel COFUC varen tenir 1.657 usuaris (1.305 inscripcions

noves i 352 renovacions),<sup>28</sup> i el gestionat per Paraula. Centre de Serveis Lingüístics, 484 (355 inscripcions noves i 129 renovacions).<sup>29</sup> (Vegeu el quadre AIII-65.)

##### c) Cursos presencials

La diversitat de l'oferta de cursos presencials es fa evident des de diferents punts de vista (grau de presencialitat, metodologies, nivells, finalitat, horaris i calendaris, destinataris, organitzacions que les gestionen, sistema d'avaluació, etc.), amb la qual cosa es pretén abastar el ventall de necessitats diferents, de formació inicial i de disponibilitat de la població a què van destinats.

El COFUC es fa càrrec de l'organització de la majoria de cursos d'aquestes característiques, de manera exclusiva o en col·laboració amb altres institucions (sobretot ajuntaments i altres institucions), centres escolars, etc. Durant l'any 2009 ha organitzat 326 cursos, entre els quals n'hi ha que s'inclouen en ofertes generals, sense destinataris específics, i uns altres en ofertes adreçades a determinats col·lectius (estrangers, pares i mares no catalanoparlants que tenen els fills a l'ensenyament infantil o primari, per exemple).

En un total de 36 municipis de Mallorca, Menorca i Eivissa s'han ofert cursos presencials organitzats pel COFUC. (Vegeu el quadre AIII-66.)

Paraula. Centre de Serveis Lingüístics també organitza cursos per a treballadors

28. Font: dades facilitades per la gerència del COFUC.

29. Font: dades facilitades per la direcció de Paraula. Centre de Serveis Lingüístics.

d'entitats públiques o privades i cursos adreçats a tots els ciutadans. El nombre de persones adultes inscrites a aquests cursos durant l'any 2009 ha estat de 1.476. (Vegeu el quadre AIII-67.)

Paraula, en col·laboració amb l'Ajuntament de Palma, també ha organitzat 8 tallers per a joves de 12 a 16 anys, que han tingut lloc en períodes de vacances i als quals han assistit 127 persones. A més d'aquests cursos, Paraula també va col·laborar en els cursos de nivell A organitzats per IB-Salut.

En els centres d'ensenyament de persones adultes (CEPA) l'oferta de cursos de català es focalitza principalment en els nivells A i B (durant el curs 2008-2009 les inscripcions en aquests dos nivells suposaren el 70% del total), encara que l'oferta es complementa amb els cursos de nivells C i D i amb cursos d'acollida lingüística. En aquest curs en total hi va haver 3.906 inscrits. (Vegeu el quadre AIII-68 i AIII-69.)

A les escoles oficials d'idiomes (EOI) també es poden seguir cursos de llengua catalana. Durant el curs 2008-2009 s'hi han matriculat 414 alumnes. Les EOI que fan aquesta oferta són les de Maó, Inca, Calvià, Palma i Eivissa, encara que no en tots els casos es poden seguir els sis nivells en què s'estructura la formació en català en aquests centres.

Durant el curs 2008-2009, s'han fet 1.070 inscripcions a tota l'oferta formativa de l'Escola, 727 de les quals corresponen a cursos de llengua. Els cursos es corresponen amb els quatre nivells generals (A, B, C i D) i l'específic de llenguatge administratiu (E), i la docència es distribueix en

dos períodes quadrimestrals (d'octubre a febrer i de febrer a juny). (Vegeu el quadre AIII-70.)

Durant el curs 2008-2009, en els cursos de llengua catalana del Pla de Formació que organitza el Servei de Recursos Humans per a Personal Docent i Investigador i per a Personal d'Administració i Serveis es varen inscriure 87 alumnes. En els cursos de català bàsic per a alumnes visitants hi han participat 80 persones. (Vegeu el quadre AIII-71.)

A part de cursos generals de Llengua I (equivalent al B) i de Llengua II (equivalent al C), l'ICE n'organitza de coneixements bàsics, de llenguatge específic i mòduls de geografia, història i literatura. Tota aquesta oferta s'adreça a docents en exercici (a l'ensenyament públic, concertat o privat) i a persones que tenen una titulació que els permetria dedicar-s'hi. Els cursos de llenguatges específics s'agrupen en tres seminaris: tecnocientífic, humanitats i jurídicoadministratiu. Els cursos amb més matrícules sempre són els de Llengua II, que és el requisit mínim de coneixements de català per poder exercir la docència a les Balears. Durant el curs 2008-2009, dels 1.727 matriculats als cursos generals de llengua, 701 (78%) corresponien a Llengua II (169, a L1 i 43, a CBL). L'avaluació dels alumnes que segueixen aquests cursos és a càrrec de l'ICE. (Vegeu el quadre AIII-72.)

L'Escola Balear d'Administració Pública (EBAP) ofereix formació de llengua catalana als funcionaris de l'Administració autonòmica i a la dels altres àmbits (local i perifèrica), amb les quals estableix acords de col·laboració. L'oferta de formació, que

es publica el mes de novembre i es du a terme de gener a maig, cobreix tots els nivells corresponents a les acreditacions de coneixements de català (A, B, C, D i E). L'EBAP és, alhora, l'organisme que avalua i acredita els coneixements dels alumnes que superen les proves. (Vegeu el quadre AIII-73.)

La Conselleria de Sanitat, a través d'IB-Salut, durant el 2009 ha organitzat cursos de català per al seu personal amb la finalitat d'oferir formació als treballadors que no posseïen la titulació necessària per poder accedir a les proves de les oposicions que s'havien de convocar durant el 2009 i el 2010. Els cursos que s'oferien eren de nivell A i de nivell B, que corresponen als nivells que són requisit per accedir-hi. A l'oferta de cursos, la gran majoria de nivell A,<sup>30</sup> en total s'hi varen inscriure 750 persones. En acabar els cursos, es varen fer unes proves, sense validesa oficial, a les quals es presentaren 507 persones (491 del nivell A i 16 del nivell B); 448 superaren el nivell A i 10 aprovaren el nivell B.

### 5.9.3.2. Activitats de suport a la formació en llengua catalana

En situacions sociolingüístiques com la de les Illes Balears, un entorn social favorable a la integració de les persones al·loctones afavoreix la disposició a l'aprenentatge de la llengua del territori d'acollida. Amb la finalitat de contrarestar el fet que sovint la societat balear no ofereix espontàniament els estímuls adequats per a aquesta inte-

gració lingüística, diverses institucions i organitzacions han promogut actuacions que la incentivin. En aquesta línia es poden incloure actuacions específiques com el voluntariat de parelles lingüístiques, programes com Tots Plegats, les colònies lingüístiques per a joves, etc.; però igualment s'hi han de comptar iniciatives que pretenen fer participar en campanyes generals també la població d'origen immigrant, com Cafè per la Llengua, de l'Obra Cultural Balear. Aquesta campanya de sensibilització popular s'ha desenvolupat des de desembre de 2008 fins a març de 2010, amb una participació total d'unes 26.000 persones. El gruix de la campanya es va desenvolupar durant el 2009, any durant el qual s'ha arribat de manera directa a unes 20.000 persones, amb actes de petit format, entre 30 i 40 persones per reunió, encara que alguns com els de l'Acampallengua, Marratxí, Trobada d'Escoles, etc. varen ser molt més massius. Aquests actes s'han desenvolupat aprofitant el teixit associatiu mallorquí i arribant també a centres educatius i clubs esportius<sup>31</sup>.

#### a) Voluntariat lingüístic

Un complement interessant per l'eficàcia que ha demostrat en l'estímul de l'interès per aprendre i consolidar els coneixements de català entre les persones novvingudes és el programa de voluntariat, que consisteix en la creació de parelles lingüístiques. Mitjançant aquest programa, es posen en contacte una persona catala-

30. Durant el 2010 els cursos que s'oferiran seran principalment de nivell B.

31. Vegeu: <http://www.cafellengua.cat/> on s'hi pot trobar la informació corresponent i també a la "Memòria 2009 Obra Cultural Balear" on consta la ressenya de totes les reunions realitzades durant el 2009.

noparlant i un neoparlant que, durant una sèrie de sessions organitzades al llarg de dotze setmanes, estan en contacte per poder mantenir converses en català. Una part de l'activitat que fan és programada des de l'organització i una altra la duen a terme per iniciativa pròpia. És una activitat que es fa en distints indrets dels territoris de parla catalana.

Entre les persones adultes, la promoció i la gestió d'aquesta iniciativa correspon a Paraula, amb el suport d'algunes institucions. Durant el 2009 s'hi varen inscriure 1.118 persones, algunes de les quals, tant entre els aprenents com entre els catalanoparlants, hi participen diverses vegades i formen part de les mateixes parelles o es relacionen amb parelles noves. En total s'han constituït 819 parelles en el conjunt de les Illes. (Vegeu el quadre AIII-74.)

En alguns instituts de secundària també es fa una experiència similar entre alumnes catalanoparlants i nous aprenents. L'any 2009 hi han participat 810 alumnes (496 de centres de Mallorca, 158 de Menorca i 156 d'Eivissa).<sup>32</sup>

### **b) Programa Tots Plegats**

També com a reforç per a la interacció entre persones nouvingudes a les Illes Balears i la població autòctona, l'Obra Cultural Balear va promoure el programa Tots Plegats, que organitza activitats diverses per conèixer el medi social i cultural de Mallorca i, alhora, facilita que els participants nouvinguts, en grups reduïts, tinguin un entorn on poder sentir i practicar la llengua catalana. Durant el 2009 es

varen organitzar 18 activitats i hi va haver una participació de 477 persones.

### **c) Colònies lingüístiques**

Una altra activitat que té per finalitat facilitar la interacció en català entre joves aprenents són les colònies lingüístiques, que consisteixen en uns dies de convivència entre joves catalanoparlants habituals amb altres que estan en fase d'aprenentatge de la llengua en un entorn i amb unes actituds que predisposen a la utilització del català com a llengua d'intercomunicació. Aquesta activitat és organitzada per la Direcció General de Política Lingüística del Consell de Mallorca, amb la col·laboració del Servei d'Ensenyament del Català, i el programa és a càrrec de la Fundació Esplai de les Illes. Es desenvolupen en dos caps de setmana: del 5 al 7 de desembre (Binicarella, Bunyola) i del 18 al 20 de desembre de 2009 (Sant Ramon de Penyafort, Port de Sóller). Hi participaren 43 joves en el primer torn i 38 en el segon. Hi hagué una llista d'espera de 76 joves.

### **5.9.3.3. Certificats de coneixements de català**

A més d'aconseguir l'acreditació de coneixements de llengua catalana mitjançant exàmens específics, també hi ha altres vies: l'ensenyament obligatori, el batxillerat i el fet de cursar determinades assignatures universitàries. Pel que fa a l'ensenyament obligatori, tots els alumnes que superen la prova de llengua catalana als exàmens de selectivitat tenen reconegut el nivell B, de coneixements de llengua catalana, des del

32. Font: dades facilitades pel Servei d'Ensenyament de Català de la Conselleria d'Educació i Cultura.

curs 1988-1989; a més, si es compleixen una sèrie de requisits, els alumnes que han acabat l'ensenyament obligatori a partir del curs 1999-2000 i el batxillerat a partir del curs 2000-2001 tenen reconeguts els nivells B i C respectivament.

Pel que fa als exàmens específicament destinats a l'acreditació oficial de coneixements de català, la principal institució que s'encarrega d'avaluar-los entre les persones adultes és la Direcció General de Política Lingüística, que va assumir les funcions que amb anterioritat corresponien a la Junta Avaluadora de Català. (Vegeu el quadre AIII-75.)

L'Escola Balear d'Administració Pública, a més d'organitzar cursos, també avalua i acredita els coneixements de llengua catalana, que s'homologuen als de la Direcció General de Política Lingüística. A les proves de l'EBAP s'hi presenten empleats públics de tot el ventall d'institucions i organismes públics ubicats a les Balears (Govern de les Illes Balears, consells insulars, ajuntaments, ministeris, fundacions, universitat, etc.). (Vegeu el quadre AIII-76.)

A l'EBAP, el nombre total de certificats expedits durant l'any 2009 és pràcticament idèntic als que s'expediren durant el 2008 (600) i suposen el 6,45% del total de certificats lliurats.

A les escoles oficials d'idiomes de les Balears, el nombre d'alumnes que durant el curs 2008-2009 varen superar les proves dels diversos nivells de llengua catalana que ofereixen són 328, la qual cosa

suposa també un increment sensible amb relació al curs anterior (199).<sup>33</sup> Cal tenir en compte que, a part dels alumnes presencials, també hi ha la possibilitat de presentar-se als exàmens en modalitat lliure. (Vegeu el quadre AIII-77.)

Com en gairebé tots els altres casos, durant l'any 2009 també s'ha incrementat el nombre global de certificats expedits per l'ICE, motivat també per l'increment de matrícules. (Vegeu el quadre AIII-78.)

## 5.10.

### ORGANITZACIONS ASSOCIATIVES

#### 5.10.1. LES ORGANITZACIONS ASSOCIATIVES

Les associacions sense ànim de lucre, les fundacions, els col·legis professionals, les associacions de tipus laboral i de tipus empresarial sense ànim de lucre, així com els sindicats i també les entitats no lucratives la finalitat de les quals són el foment de l'esport, inscrites oficialment als registres de la Comunitat Autònoma de les Illes Balears, d'acord amb el que es disposa a l'article 12.5 de l'Estatut d'Autonomia, formen part de tot el teixit associatiu a les Illes Balears, que s'articula per mitjà de diferents registres amb la finalitat de donar publicitat recollida a l'article esmentat.

Els registres d'associacions són públics i tenen per finalitat garantir la publicitat, en

33. Cal tenir en compte que les EOI que ofereixen cursos de català són les de Palma, Calvià, Inca, Maó i Eivissa. Les EOI de Manacor, Ciutadella i Formentera no n'ofereixen.



compliment del que disposa l'article 22.3 de la Constitució espanyola de 1978, de les associacions que desenvolupen les seves activitats en un territori concret, en el nostre cas a la Comunitat Autònoma de les Illes Balears.

El Registre d'Associacions de les Illes Balears, l'any 2009, es troba adscrit a la Direcció General de Relacions Institucionals de la Conselleria de Presidència del Govern de les Illes Balears.

A més d'aquest registre hi ha també un registre oficial a la Conselleria de Treball per a totes les entitats no lucratives de tipus laboral, sindical o empresarial i un altre registre a la Direcció General d'Esports per a les entitats sense finalitat lucrativa que es dediquen al foment de l'esport.

Cal esmentar que l'Administració manté diversos censos registrals en els quals s'han d'inscriure les associacions sense perjudici de la prèvia inscripció en el Registre d'Associacions de les Illes Balears i que hi ha també diferents registres municipals de participació ciutadana. Molts dels registres existents només han canviat, l'any 2009, el nom de la direcció general o de la conselleria a la qual estaven adscrits.

Associacions de pares i mares d'alumnes, a la Direcció General de Planificació i Centres de la Conselleria d'Educació i Cultura.

Associacions de Consumidors i Usuaris, a la Direcció General de Consum de la Conselleria de Salut i Consum.

Associacions prestadores de serveis socials, a la Direcció General de Planificació i

Formació de Serveis Socials a la Conselleria d'Afers Socials, Promoció i Immigració.

Associacions juvenils i prestadores de serveis a la joventut, a la Direcció General de Joventut de la Conselleria d'Esports i Joventut.

També fan part d'aquest informe les associacions i fundacions inscrites als registres estatals que tenen seu i actuacions a les Illes Balears:

- Registre Nacional d'Associacions del Ministeri de l'Interior.
- Registre d'Entitats Religioses del Ministeri de Justícia.
- Registre Nacional d'Associacions de Consumidors del Ministeri de Sanitat i Consum.
- Registre Nacional de Fundacions d'Acció Social del Ministeri de Treball i Afers Socials.

I cal esmentar també que s'han tingut en compte, tot i no estar registrades a les Balears, les diferents delegacions d'associacions que treballen a les nostres illes.

### 5.10.2. EL DRET D'ASSOCIACIÓ AL NOSTRE PAÍS

La Llei 1/2002, reguladora de l'associacionisme, no ha sofert cap tipus de variació i és la que s'aplica majoritàriament.

L'adaptació de les associacions a la Llei 1/2002 continua a un ritme lent, tot i que les associacions, segons la Llei, disposaven

d'un any per regularitzar-se. El fet de no preveure cap tipus de mesura administrativa per a les associacions no adaptades ha fet que el procés d'adaptació es faci a mesura que les diferents associacions en veuen la necessitat. A final de 2009 eren ja un total de 3.586 entitats registrades al Servei d'Entitats Jurídiques que s'havien adaptat. L'any 2009 es resolgueren 401 expedients d'adaptació, la qual cosa significa que d'aquest registre ja s'ha adaptat el 50,24% de les associacions.

La mateixa situació passa amb les fundacions que han d'adaptar els seus estatuts a la Llei 50/2002 i durant el 2009 ja són 205 les adaptades. El total de fundacions adaptades d'aquest registre ja supera el 79%.

En ambdós casos podem dir que prop del 58,32% d'associacions ha regularitzat la seva situació i, per tant, són les que podríem donar hipotèticament per bones i suposar que aquestes són les que realment funcionen. Tot i així, veient que cada any puja una mica el nombre d'associacions que adequen els seus estatuts, cal esperar que en els propers anys la xifra augmenti.

### 5.10.3. L'EVOLUCIÓ DE LES ASSOCIACIONS REGISTRADES. UNA MIRADA RETROSPECTIVA

Enguany, nou anys després de començar a publicar dades sobre les associacions a les Illes Balears, és un bon moment per veure en conjunt com ha evolucionat l'índex d'associacionisme.

En primer lloc, hem de dir que dia a dia es depuren els registres existents, tot i que

en molts de casos encara hi ha duplicitats d'associacions, com el cas del Registre d'Associacions de la Comunitat Autònoma, o bé registres per domicili i no per entitats i codi d'identificació fiscal, com és el cas de les entitats religioses inscrites al Ministeri de Justícia, en què cada una de les entitats religioses disposa d'un registre en el qual canvia el domicili; així ens podem trobar amb una entitat religiosa que té 15 domicilis a les Balears i per tant quinze registres, si bé és una sola entitat a efectes jurídics.

A més dels registres, a partir de l'any 2009 es va posar en marxa, dins la iniciativa privada, l'Observatori de les Organitzacions d'Iniciativa Social, impulsat per la Fundació Maria Ferret, amb la intenció de treballar les dades sobre el sector associatiu i ser un referent per al tercer sector. De la informació facilitada per aquesta entitat, que actualitza els diferents registres existents, podem veure com hi ha diferències significatives de les dades aportades per les diferents administracions.

Pel que fa a les associacions, en general, podem veure com al Registre General de la Comunitat Autònoma ja són 7.328 els registres existents, tenint sempre present que es produeixen poques baixes i que moltes associacions no estan en actiu.

De les dades facilitades pel Servei d'Entitats Jurídiques a la Comunitat Autònoma de les Illes Balears, hi ha la distribució segons tipologia associativa; la distribució d'entitats esportives, tal com presenta el Registre d'Entitats Esportives de les Illes Balears, de la Direcció General d'Esports de la Conselleria de Presidència;

i finalment segons el registre nacional es detalla la distribució d'associacions i fundacions amb seu a les Illes Balears. (Vegeu quadre AIII-79.)

En total hi ha, a la Comunitat Autònoma de les Illes Balears, 10.586 entitats sense ànim de lucre que desenvolupen activitats de tot tipus a les Illes Balears, d'un total de set registres consultats.

Hem de destacar, una vegada més, que millora l'accés als diferents registres gràcies a la tasca d'informatització i a les facilitats d'accés als ciutadans, tot i que en la gran majoria els registres són desconeguts. Cal recordar que la majoria de registres ho són a títol informatiu i per tant aquesta és la informació que ha d'estar a l'abast de la ciutadania.

A l'evolució de les associacions registrades a la secció primera del Registre d'Associa-

cions de la Comunitat Autònoma veiem que en vuit anys el nombre d'associacions ha crescut en 2.329 de noves, fet que suposa un increment del 33%. (Vegeu el gràfic AIII-5.)

Pel que fa a les fundacions, es pot veure que en el període comprès entre 2001 i 2009 hi ha hagut un increment de 156 fundacions noves. L'increment és del 61%, amb una creixuda ben important de més del doble del nombre d'associacions. En proporció, el nombre de fundacions supera en importància el d'associacions. (Vegeu el gràfic AIII-6.)

La distribució per illes presenta un desequilibri territorial en favor de Mallorca, a causa també de la desproporció d'habitants. El 90% de les associacions són de Mallorca, Menorca té el 5% del conjunt de les Illes, Eivissa el 4% i Formentera escassament arriba a l'1%. (Vegeu el gràfic AIII-7.)

